Ontwerp beleidskader energie & landschap gemeente Rheden

Ruim honderd diepte-interviews met inwoners rondom zoek-gebieden voor grootschalige energie-opwekking

gemeente Rheden

Ontwerp beleidskader energie & landschap
gemeente Rheden

Ruim honderd diepte-interviews met inwoners rondom zoek-gebieden voor grootschalige energie-opwekking

Ontwerp beleidskader energie & landschap gemeente Rheden
Ruim honderd diepte-interviews met inwoners rondom zoekgebieden voor grootschalige energie-opwekking

Onderzoeksbureau Opiniepijlers, april/mei 2021
In opdracht van de gemeente Rheden
Samenstelling Reinder Boeve en Frank Bolder
Interviews Reinder Boeve, Frank Bolder,
Fred Eggink, Hans Teunissen
Graphics, ontwerp en opmaak
Louman & Friso ontwerpbureau

Disclaimer In dit rapport is een groot aantal quotes opgenomen. Quotes geven een mening weer van respondenten, een gevoelen. En wat respondenten hebben ervaren. De feiten die worden genoemd in deze quotes zijn niet op hoor en wederhoor getoetst.

Disclaimer De resultaten van dit onderzoek zijn niet representatief omdat de gesprekken alleen zijn gevoerd rondom de zoekgebieden in Spankeren en Velp. De resultaten geven wel weer wat er breed leeft in deze gebieden.

gemeente Rheden

OPINIE PIJLERS
in gesprek met bewoners

Inhoud

1. Managementsamenvatting 6

2. Beschrijving van de werkwijze 10

3. Uitwerking van de resultaten 12

4. Wat vinden inwoners? 14
   - Hun eigen inspanningen voor duurzaam wonen 14
   - Zonne- en windenergie als oplossingen 16
   - Windmolens in Rheden 18
   - Alternatieven 20
   - Regionale samenwerking 22
   - Meedenken en participeren 23

5. Waar is behoefte aan? 25
   - Integrale benadering 26
   - Een programma met een stappenplan 28
   - Samen met inwoners en dorpsbelangenorganisaties 30
   - Informatie toegesneden op persoonlijke situatie 32
   - Een gelijk speelveld gemeente – inwoners 34

6. Deskundigheid 36

7. Informatievoorziening 39

Infographic 42

1

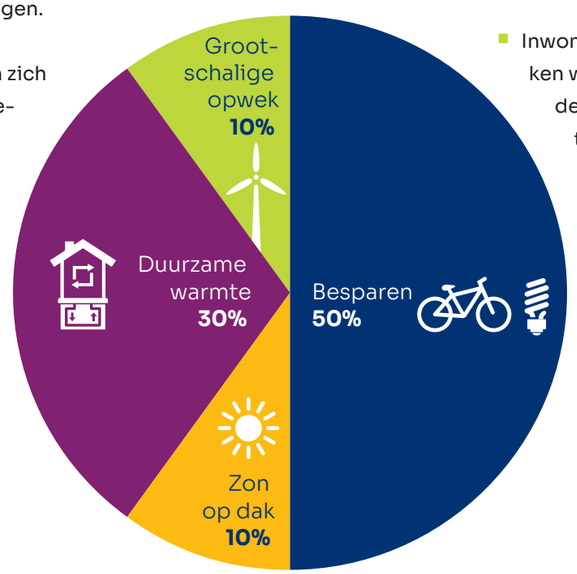
Managementsamenvatting

De open houding van de gemeente Rheden om in gesprek te gaan met inwoners over de zoekgebieden voor grootschalige energie-opwekking heeft zijn vruchten afgeworpen. Op de juiste toon en met betrokkenheid hebben inwoners gereageerd op de vraagstelling van de gemeente: Wat is uw mening? Wat ziet u als alternatief? En wat verwacht u van de gemeente?

De 1-op-1-gesprekken met de inwoners zijn gevoerd om de koers terug te leggen naar het uitgangspunt. En dat is: helderheid krijgen over het draagvlak voor het concept-beleid en eventuele aanpassingen. Door de discussie en het sentiment in de media en de stemming rond RhedenSpreekt was een onduidelijk beeld ontstaan over wat er nu precies leefde rondom de zoekgebieden. De discussie ging voor een belangrijk deel niet over het voorliggende beleid en de intenties hiervan.

Door deze gesprekken uitsluitend te voeren in en om de zoekgebieden is het mogelijk om een genuanceerd beeld te geven van wat er werkelijk leeft in het gebied. Respondenten kunnen dan vrijuit spreken (hun anonimiteit is gewaarborgd) en hoeven bijvoorbeeld geen rekening te houden met buren die er een andere mening op nahouden. Het is ook een goede setting om te praten over wat inwoners zelf al hebben gedaan aan energiebesparing en -opwekking; alternatieven voor windmolens, wat ze verwachten van de gemeente en op welke wijze ze zelf of met wijk- en dorpsgenoten willen meedoen in de energietransitie. Verderop in dit rapport worden deze lijnen uitgewerkt, hier al vast enkele opvallende punten:

- De belangrijkste bezwaren tegen windmolens zijn: geluidsoverlast, zorgen over gezondheid en horizonvervuiling.
- Respondenten vinden het niet goed uit te leggen dat (beschermde) natuur en buitengebied waar mensen van genieten, worden opgeofferd om klimaatdoelstellingen te halen. In Velp speelt overbelasting van het gebied (snelweg, AVR, windmolens Duivense Broek).
- Een klein deel van de respondenten heeft geen bezwaar tegen windmolens.
- Tegen parken met zonnepanelen is minder weerstand, maar ook hier speelt het argument dat waardevolle gebieden worden opgeofferd aan klimaatdoelstellingen.
- Respondenten vragen zich af of de beleidsvoornemens passen bij een gemeente die zich profileert als groene gemeente.
- In de beleving van respondenten lijkt de discussie alleen maar te gaan over wind en zon.
- Duidelijke wens: hoe kunnen we zelf meedoen met de energietransitie?
- De betrokkenheid bij het onderwerp is groot, veel inwoners hebben maatregelen genomen, vooral isolatie en zonnepanelen.
- Waarom zegt Rheden niet net zoals Westervoort en Rozendaal: we hebben gezocht maar geen geschikte locatie kunnen vinden, laten we een oplossing in de regio zoeken.
- Inwoners willen meer aandacht voor de hele energietransitie, niet alleen voor zon en wind. Er is duidelijk behoefte aan een integrale aanpak. Met ruimte voor het onderzoeken van alternatieven.

- Inwoners willen graag betrokken worden en meedoen bij de discussie over energietransitie en klimaatadaptatie in de gemeente. De belangrijkste redenen zijn zorgen om het klimaat en een betere leefomgeving voor henzelf en toekomstige generaties.

- Er is behoefte aan duidelijke informatie op het niveau van de eigen woning; welke maatregelen kunnen we nemen, wat kost het, wat levert het op? Deze informatie is nu versnipperd. Het kost inwoners moeite om deze informatie te verzamelen. Het is een belangrijke reden om af te haken.

- De betrokkenheid bij energietransitie is groot. Inwoners hebben al veel gedaan in de woning om energie op te wekken of energieverbruik te reduceren.

- Er is brede steun voor klimaatmaatregelen; windmolens worden niet afgewezen, maar dan wel op locaties waar niemand er last van heeft.

- Respondenten vragen om een gelijk speelveld voor gemeente en inwoners. Goede informatie is belangrijk voor meningsvorming.

- Dorpsbelangenverenigingen hebben aangegeven dat ze samen met inwoners en de gemeente willen werken aan verduurzaming.

- Een klein deel van de inwoners die wij hebben gesproken, heeft geen bezwaar tegen windmolens in het gebied. Zij zien windmolens als onmisbaar onderdeel van de energietransitie. Ook zijn er respondenten die aangeven dat ze over te weinig informatie beschikken om een keuze te maken. Zij nemen geen standpunt in.

Door afspraken binnen de RES-regio's gaat deze discussie alleen over zon en wind; een integrale aanpak ontbreekt in de ogen van respondenten. Daar komt bij dat de discussie zich afspeelt op een smal planologisch spoor en niet over inhoud en visie gaat. Een onderwerp met zoveel impact voor omwonenden wordt procesmatig behandeld en niet inhoudelijk. In de reacties van de gemeente zit veel herhaling, zeggen respondenten, ze spreken over de mantra's van de gemeente. Vooral om die reden geeft dat respondenten het idee dat er niet goed wordt geluisterd.

Binnen een andere context – van overtuigingskracht en visie – moet wel de vraag worden gesteld of dit spoor niet te beperkt is. Als de reacties van respondenten worden gewogen dan is dat de belangrijkste conclusie van dit rapport: met een integrale benadering kan de gemeente veel beter aansluiten bij wat er breed leeft bij inwoners rondom de zoekgebieden.

Ontwerp beleidskader energie & landschap managementsamenvatting

Wethouder Dorus Klomberg is een hele dag met de interviewers van Opiniepijlers op pad geweest.
In de Velper Waarden sprak hij onder andere Gert-Jan van Leeuwen uit Velp. Van Leeuwen zag in zijn eigen omgeving dat inwoners bezig zijn met de energie-transitie maar dat het tempo laag ligt. "Ik denk niet dat we aan grotere ingrepen ontkomen en dat we offers moeten brengen, maar ik hoop niet dat er hals over kop beslissingen worden genomen en dat we in dit natuurgebied het kind met het badwater weggooien."

Een keuze voor meer sporen zou ook logisch passen binnen het beleidskader en het tot nog toe gevoerde beleid. Hier is sprake van voortschrijdend inzicht; de input van deze ruim honderd gesprekken stelt de gemeente in staat wissels in te bouwen en te kiezen voor een meer integrale aanpak en co-creatie, samen met de inwoners.

De 1-op-1-gesprekken worden door respondenten op prijs gesteld. Hoe inwoners ook denken over de plannen, de pro-actieve houding van de gemeente wordt gewaardeerd, respondenten voelen zich serieus genomen en de gesprekken dragen in hun ogen bij aan het beeld van een luisterende overheid. Op de vraag Hoe wilt u dat de gemeente met uw argumenten omgaat? hebben de meeste respondenten geantwoord met: we willen graag serieus genomen worden.

2

Beschrijving van de werkwijze

Het onderzoek is van start gegaan met het aanschrijven van inwoners rondom de zoekgebieden aan de Broekdijk in Spankeren en bedrijventerrein de Beemd in Velp; 104 inwoners hebben zich gemeld om een reactie te geven. Met 92 van hen is een afspraak gemaakt voor een gesprek (thuis, een videogesprek of een telefoongesprek), twaalf inwoners hebben een schriftelijke reactie gegeven.

De ruim honderd respondenten zijn bijna gelijk verdeeld over Velp (48) en Spankeren (50). Verder namen zes inwoners van Laag-Soeren deel aan de gesprekken. De verdeling man / vrouw was 70 procent tegen 30 procent. De leeftijden liepen uiteen van 22 tot en met 87 jaar.

De gesprekken werden gevoerd aan de hand van een gestandaardiseerde vragenlijst. Het ging hierbij om een leidraad met gesloten en open vragen met ruimte voor toelichting en verdieping. De resultaten stelden ons in staat om trends te signaleren en tegelijk meningen, ideeën en aandachtspunten in kaart te brengen. De data die de gesprekken opleverden, vormen de basis voor de eindrapportage.

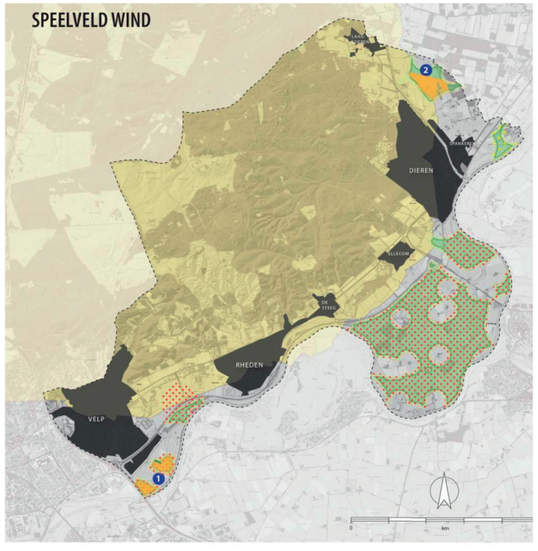
De meeste gesprekken namen drie kwartier tot een uur in beslag.

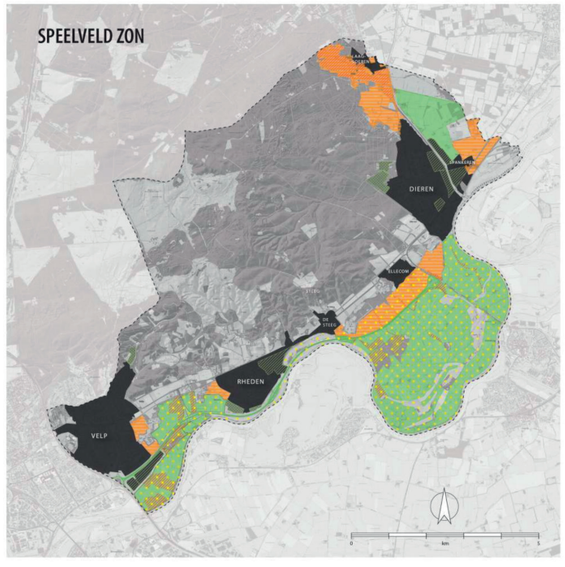
De gesprekken werden gevoerd door interviewers met een jarenlange ervaring. Ze kunnen zich goed verplaatsen in de leefwereld van hun gesprekspartners, zijn gewend om te luisteren naar wat er gezegd en niet gezegd wordt, en vragen door. De interviewers hebben zich uitgebreid voorbereid op de inhoud van het project.

Alle respondenten kregen uitleg over de aanleiding en het doel van het gesprek.

De resultaten van de gesprekken worden door Opiniepijlers opgeslagen in een database; daartoe behoren ook persoonlijke gegevens van inwoners. Deze gegevens worden samen met het eindproduct ter beschikking gesteld aan opdrachtgever. Opiniepijlers gebruikt deze gegevens voor geen enkel ander doel. Na drie maanden worden deze gegevens verwijderd uit de database van Opiniepijlers.

De resultaten van de diepte-interviews geven een goed beeld van wat er breed leeft rondom de twee zoekgebieden.

3

Uitwerking van de resultaten

De resultaten van het onderzoek presenteren we langs twee lijnen. In de eerste lijn is de mening van respondenten weergegeven over de zoekgebieden en de daar mogelijk geprojecteerde windmolens en zonneparken. In de tweede lijn is uitgewerkt waar behoefte aan is bij respondenten en wat ze verwachten van de gemeente.

Eerste lijn:

Wat zeggen inwoners nabij de zoekgebieden over:

- Hun eigen inspanningen voor duurzaam wonen
- Windmolens in de gemeente Rheden
- De locaties
- Alternatieven
- Zonne- en windenergie als oplossingen
- Regionale samenwerking
- Meedenken en participeren

Tweede lijn:

Waar is behoefte aan bij respondenten?

- Integrale benadering
- Een programma met een stappenplan. Meer houvast
- Samen met andere inwoners en dorpsbelangenorganisaties
- Informatie die is toegesneden op de persoonlijke situatie
- Een gelijk speelveld gemeente-inwoners

4

Wat vinden inwoners?

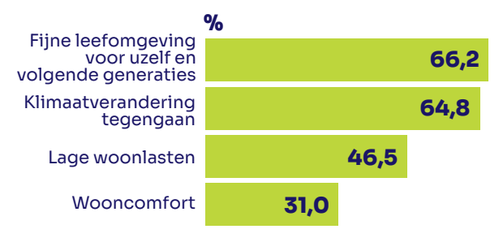
In dit hoofdstuk gaan we nader in op de mening van respondenten over de locaties van het zoekgebied, de keuze voor zon en wind, de alternatieven voor windmolens en zonneparken, participatie van inwoners en eigen inspanningen ten behoeve van de energietransitie.

Wat zeggen inwoners nabij de zoekgebieden over

| Hun eigen inspanningen voor duurzaam wonen

Klimaatverandering en duurzaamheid zijn onderwerpen die erg leven bij de inwoners die wij spraken. De overgrote meerderheid vindt werken aan een beter klimaat belangrijk tot zeer belangrijk. Dat is onder meer te zien aan hun inspanningen om hun eigen huis te verduurzamen. Het grootste deel van de respondenten is bezig geweest met isolatie en energiebesparing. Hierbij geeft tweederde aan dat het tegengaan van klimaatverandering een belangrijk motief is om stappen te zetten in verduurzaming. Een fijnere leefomgeving voor henzelf en volgende generaties is ook een belangrijke drijfveer. Kosten besparen en comfort vergroten noemen respondenten minder vaak.

Verduurzaming
Wat vindt u belangrijker rondom verduurzaming?

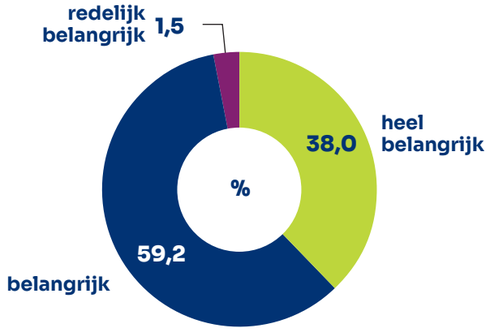
De maatregelen die bewoners nemen, komen meestal neer op het besparen van energie. Zonnepanelen zijn ook een populaire investering. Het installeren van verdergaande technologie zoals warmtepompen is iets wat sommige respondenten al wel overwegen.
Enkele particuliere woningeigenaren lopen echt voorop en doen al het mogelijke wat in hun bereik ligt om hun huis te verduurzamen. Voor de meeste mensen is dit een onderwerp dat de komende jaren nog volop zal spelen. Een speciale plek in dit proces nemen bewoners van appartementengebouwen en huurhuizen in – zij zijn afhankelijk van besluiten binnen Verenigingen van Eigenaren of verhuurders.

- We hebben zonnepanelen en het huis is goed geïsoleerd, het heeft nu label B.
- We denken aan een warmtepomp maar die is nog te duur.
- Ik heb zonnepanelen laten aanleggen. Ik heb het hele dak vol gelegd en lever nu de helft van de energie die ik opwek aan het net. Goed isoleren kan maar beperkt want het is een oud huis. Ik wil wel een hybride warmtepomp.
- Wij zijn volledig van het gas af.
- Ik kan het mij veroorloven om erin te investeren, ik wil zo ver mogelijk gaan om energieneutraal te worden.
- Ik heb ons huis naar label A gekregen, met behoorlijk wat investeringen. Zonnepanelen, vloerisolatie, al het glas, bij elkaar was het €30.000 aan maatregelen.
- Mijn vorige huis heb ik van label F naar C gekregen, met veel zelfredzaamheid. Nu woon ik in een appartementengebouw en werken we met de VVE aan een groot project. Dat gaat wel wat moeizamer.
- Als boer doe ik veel aan maatregelen zoals terugdringen CO2-reductie, zonnepanelen.
- Ik huur van Vivare. In mijn hele straat heeft Vivare de huizen geïsoleerd: dak, ramen, muren en de vloer. Maar ik zou nog meer willen besparen, het comfort valt ook nog tegen.
- Voor mij is groen denken de hoofdmoot. Ik merk dat er in de VVE wel echt een charmeoffensief nodig is, niet iedereen denkt er hetzelfde over. Maar ik merk wel dat veel bewoners trots zijn dat we met de tijd meegaan.
- Ik heb net een elektrische auto besteld.

Beter klimaat

Hoe belangrijk vindt u de huidige inspanningen om te werken aan een beter klimaat?

Op een schaal van:
niet belangrijk, redelijk belangrijk, belangrijk en heel belangrijk

Wat zeggen inwoners nabij de zoekgebieden over

Zonne- en windenergie als oplossingen

In het algemeen hechten de respondenten veel belang aan het opwekken van duurzame energie. Ze zien het veelal als een onmisbaar wapen in de strijd tegen klimaatverandering, als een must.

Windmolens spelen hierin een belangrijke rol. De voorstanders wijzen op de efficiëntie van windenergie. Ze zien in dat moderne windmolens in het algemeen flink wat meer groene stroom leveren dan zonnepanelen.

Zonne-energie is toch ook een veelgenoemde oplossing voor het klimaatprobleem. Respondenten bedoelen hiermee vooral: zonnepanelen op daken. Bij de ontwikkeling van zonneparken plaatsen sommigen vraagtekens.

- Een windmolen is een eerlijke manier van energie opwekken, die rekening houdt met volgende generaties.
- We moeten iets doen om op verantwoorde wijze de uitstoot van CO2 te verlagen.
- Er moet groene energie komen, maar we moeten ook niet overdrijven. Je moet alternatieven houden voor als er geen zon en wind is.
- Ik vind dit een heel erg belangrijk onderwerp, ik vind het milieu belangrijk. Ik merk dat niet iedereen dat heeft. Iedereen vindt de energietransitie prima, maar als ze in verte windmolens zien is het 'ho'. Ik vind het prima als er molens en zonnepanelen komen, maar je moet wel kijken naar de locatie. Zonneparken zijn misschien niet het mooiste om naar te kijken maar je moet bedenken dat zo'n zonnepark er niet altijd hoeft te liggen.
- Ik verdiep mij er niet in, dat moeten volgende generaties maar bedenken.
- Wind en zon zijn gratis energiebronnen, en zijn veel beter voor het milieu en de gezondheid dan fossiele brandstoffen.
- Het werkt twee kanten op. Je wekt groene energie op, en je wordt je veel bewuster van de energie die je gebruikt. Een investering in duurzame energie is een leermoment, daar kun je wat mee doen als het gaat om besparing.
- Op papier en technisch gezien is windenergie prima. Maar bij dit soort projecten worden rendementen in de praktijk niet gehaald. Mijn voorkeur is om windmolens op zee te plaatsen, in het IJsselmeer of in de polder. Daar is de ruimte en waait het veel meer.
- Ik ben tegen zonneparken, dat slokt veel grond op en dat gaat ten koste van de landbouw.
- Ik ben tegen hoge windmolens en kleinschalige projecten zijn niet rendabel. Windmolens zijn duur in productie en in onderhoud. De rotorbladen zijn niet te recyclen en moeten begraven worden.
- De opbrengst van windenergie gaat voor vijftig procent naar buitenlandse bedrijven, terwijl omwonenden de lasten dragen.

Wat zeggen inwoners nabij de zoekgebieden over

| Windmolens in Rheden

Het nut van de duurzame opwek met windmolens in Rheden zelf zien respondenten zeker. Molens leveren duurzame energie, verminderen de uitstoot van CO2 en maken minder afhankelijk van fossiele brandstoffen.

Uit veel reacties blijkt evenwel dat respondenten twijfels hebben aan windmolens in de nabijheid van bewoond en ‘groen’ gebied. Veel van hen zetten vraagtekens bij de zoekgebieden. Ze vragen zich af hoe het zit met overlast door onder meer geluid en slagschaduwen, en of er gevolgen zijn voor de gezondheid. Ook willen ze meer weten over de gevolgen van windturbines voor de natuur.

- **Vanaf mijn dakterras zie ik de molens bij Duiven staan, daar heb ik geen last van. Je went eraan, ze horen na een tijdje bij het landschap. Zouden zulke molens een stuk dichterbij staan, dan is het een ander verhaal, vanwege het geluid en de slagschaduw.**
- **Het is gratis schone energie, de wind waait wel. Van mij mag zo’n molen bij wijze van spreken in mijn achtertuin.**
- **Het is prima om groene energie op te wekken, dat voordeel zie ik wel. Maar doe het niet op land, zet ze ver op zee. Ik heb weerzin tegen de grote techbedrijven die nu de groene stroom opslurpen van molens, in andere delen van ons land.**
- **Ik zie zeker het belang wel van windmolens, vanwege de duurzame opwek van energie die je ermee bereikt, maar ik heb wel kritiek op de locaties die nu als zoekgebied zijn aangewezen.**
- **Een windturbine heeft een enorme capaciteit, ook in de nacht, in tegenstelling tot zonnepanelen. Maar je moet ze niet zomaar ergens neerzetten. Liever een cluster met een buurgemeente, en dan op plekken waar ze beter passen. Er is een breder perspectief nodig.**
- **Het is mooi als er in de gemeente duurzame energie van opwek zou zijn, maar dan moet dat niet te schadelijk zijn voor de natuur. Ik zou daarom wel precies willen weten wat de gevolgen zijn, ook wat betreft geluidshinder en de lichtjes die je in het donker ziet. Zijn er ook geen andere oplossingen? Het voelt als een rijdende trein. Er is geen weg terug, de trein dendert maar voort.**
- **Iedereen moet een steentje bijdragen, te veel mensen zeggen dat windenergie belangrijk is, maar zodra het in de achtertuin komt zeggen ze nee. Ik woon er 800 meter vanaf, ik zie ze ook liever niet. Maar windmolens zijn wel belangrijk.**
- **Er zouden afspraken in moeten komen over integraal beheer, ook over wat er met de grond gebeurt als de molens weer verdwijnen. Geef bijvoorbeeld de grond na 20, 25 jaar terug aan de natuur, en leg dat nu al vast.**
- **Het erge is: het gaat om het grote geld, niet om behoud van de natuur en welzijn.**
- **In Laag-Soeren wordt een plan uitgewerkt om het dorp een uitstraling te geven van de periode 1850–1895. Dan vraag ik me af waarom er dan dichtbij zo’n enorme windmolen kan komen.**
- **We zijn al te laat met maatregelen. We zijn positief over het combineren van windmolens en zonneparken in dit gebied. Tegenstanders zijn aan de deur geweest om ons te overtuigen van hun standpunten. Zijn windmolens slecht voor vogels? Als we niets doen, dan is dat ook slecht voor vogels.**
- **Kan de gemeente niet zelf windmolens exploiteren, op plekken waar dat geen hinder oplevert? Dan blijven de inkomsten in eigen gemeente, en gaan deze niet naar buitenlandse bedrijven.**

Wat zeggen inwoners nabij de zoekgebieden over

| Alternatieven

Degenen die twijfels hebben bij grootschalige opwek met windmolens, noemen vaak spontaan de daken in de gemeente waar nog zonnepanelen op kunnen. Ze geloven dat hier een groot potentieel onbenut is. Respondenten die kanttekeningen plaatsen bij zonneparken, denken ook dat er eerst zoveel mogelijk daken vol gelegd moeten worden. Zonnepanelen op geluidsschermen langs de snelweg A348 of langs het spoor worden ook genoemd. Andere veel voorkomend alternatieven: een kleiner formaat windmolen, al dan niet in een cluster, en toch ook zonneparken.

In de RES draait het om de energietransitie via grootschalige opwek met zonne- en windenergie. De omwonenden hebben doorgaans een wat bredere scope. Zo zien sommigen de IJssel als een duurzame bron, middels aquathermie en waterkracht. Verder noemen respondenten geothermie als duurzaam alternatief.

Daarnaast noemt een aantal omwonenden kernenergie en waterstof als te onderzoeken opties. Windmolens plaatsen op zee is ook veel genoemd, waarbij sommigen opperen dat de inwoners hierin (of in molens elders op het land) gezamenlijk kunnen investeren.

- **We zijn ons wel bewust dat er iets moet gebeuren, maar zijn er geen alternatieven? Bijvoorbeeld de stroming in de IJssel.**
- **We wonen vlakbij Velperbroek, een plek met veel lawaai. Waarom komt dit er nog bij? Terwijl het een natuurgebied is, waar iedereen zo trots op is. Verhoog liever de geluidsschermen en plaats daar zonnepanelen op.**
- **Er moet meer worden gedaan, maar het is wel lastig dat niet elke oplossing ook echt duurzaam is. Er zitten nadelen aan elektrische auto's, aan biomassa, en aan de materialen waar ze molens van maken. De enige echte mogelijkheid is kernenergie, dat is duurzaam en efficiënt.**
- **Je moet windmolens plaatsen waar mensen er geen last van hebben. Maar focus je niet alleen daarop, er is zoveel meer.**
- **De gemeente moet actiever zijn bij het afgeven van vergunningen voor zonnepanelen op daken van bedrijven en bij projectontwikkelaars. Jammer dat ze dat niet hebben gedaan bij vier grote bedrijfshallen in Laag Soeren.**
- **Grondgebonden zonnepanelen moeten zo min mogelijk in het zicht komen, eerst zoveel mogelijk daken vol leggen en niet op locaties waar mensen recreëren of er last van hebben.**

Wat zeggen inwoners nabij de zoekgebieden over

| Regionale samenwerking

De gemeente Rheden wijst gebieden aan voor duurzame opwek in samenwerking met andere gemeenten, in de Regionale Energie Strategie (RES). Dat is niet algemeen bekend bij de inwoners die wij spraken. Iets meer dan de helft heeft van de RES gehoord.

Respondenten zien het nut van overheden die samenwerken wel in. Dit leidt in hun ogen tot beter uitgedachte plannen, die beter rekening houden met gevoeligheden in de bevolking en qua natuurschoon. Enkele inwoners wijzen op het gebrek aan centrale regie. Zij zouden het liefst zien dat de landelijke overheid een plan maakt voor verdeling van windmolens op land.

- **Het is goed grensoverschijdend bezig te zijn op zoek naar de meest geschikte plek. Maar dan moet het regionaal aangepakt worden, met een minimale impact op natuur en leefomgeving.**
- **Ik heb behoefte aan een denktank, elke gemeente doet maar wat.**
- **Rheden hoeft windmolens niet zelf te plaatsen, Rozendaal en Westervoort doen het ook niet. Als blijkt dat er niets kan in de gemeente, dan is het toch vreemd dat dit toch wordt doorgezet. Je kunt zeggen: we kunnen het regionaal oplossen.**
- **Ik zou willen dat dit soort besluiten op een hoger niveau genomen worden, dan komt er een optimalere oplossing.**
- **Waarom moeten alle gemeenten dit doen, gemeentegrenzen zijn abstract, waarom wordt er niet samengewerkt. Het moet toch mogelijk zijn om plekken aan te wijzen waar niemand bezwaar tegen heeft.**
- **De wethouder moet tegen de RES zeggen: we kunnen hier niet zoveel, kijk of er samengewerkt kan worden. De RES is een overleg, niet meer. Ze kan Rheden niet verplichten.**
- **Ik ben niet zo positief over RES. Gemeenten doen het nu allemaal voor zich en er wordt niet regionaal gekeken. Deze opgave voor zon en wind kunnen beter op één of twee locaties worden uitgevoerd.**

Wat zeggen inwoners nabij de zoekgebieden over

| Meedenken en participeren

Lang niet alle respondenten hebben de indruk dat inwoners in Rheden kunnen meepraten over onderwerpen waarover de gemeenteraad besluit. Deels lijkt dit een algemeen gegeven: de gemiddelde burger weet niet precies hoe de overheid te werk gaat, en waar de eigen invloed begint en ophoudt. Het is een fenomeen waar we tijdens onderzoek in andere gemeenten ook op stuiten. Daarnaast voelt slechts een klein deel van de respondenten zich ‘gehoord’. De keerzijde hiervan is dat lang niet alle respondenten hun bezwaren of ideeën aan de gemeente kenbaar hebben gemaakt.

Toch signaleren we een grote behoefte om mee te praten over de duurzame opwek van energie. Het gesprek hierover met ons ervaren respondenten bijna zonder uitzondering als prettig en als een mooi begin. Ook als er scepsis leeft over het plaatsen van windturbines en de mogelijkheid om hierover te kunnen meepraten als inwoner. Velen geven aan dat ze het belangrijk vinden dat hun mening zwaarder meetelt bij een uiteindelijk besluit over windmolens en/of zonneparken.

Participatie door omwonenden in een windmolen of zonnepark is in zwang. Ze nemen een aandeel in de molen en delen in de winst, er komt een omgevingsfonds of ze denken mee over de inpassing van de windmolen. Niet alle respondenten reageren goedkeurend op de vraag of ze zelf iets zien in participeren. Sommigen willen delen in de opbrengst van een molen en/of zien het als middel om het draagvlak te vergroten. Anderen zijn minder enthousiast over participatie, ze zien het als ‘afkopen’ van de overlast van een windmolen.

- **Ik voel me nu wel gehoord, mede door dit onderzoek. Maar er moet geen inspraak komen om later te kunnen zeggen dat burgers de gelegenheid hebben gehad voor inspraak. Er moet wel iets mee gebeuren.**
- **Ik heb geen idee hoe het proces verloopt en wanneer besluiten vallen, en hoe ik daar invloed op kan hebben.**
- **Inwoners moeten nu hun best doen om in gesprek te komen met de gemeente. Kan dat niet gemakkelijker?**
- **Dit is een moeilijk onderwerp voor gemeenten. Hoe betrek je de bevolking, hoe krijg je ze mee? Ik heb complimenten voor de gemeente hoe inwoners betrokken zijn bij de centrumaanpak in Dieren. Dus het kan wel, en het mag best vaker.**
- **Over het algemeen vind ik dat de gemeente goed overlegt. Dat geldt bv voor werkzaamheden in bos of straat. Dan geef ik ze een 9.**
- **Het delen van de opbrengst lijkt mij wel een goed idee. Zo'n plan zou veel beter gedragen worden.**
- **Participeren draagt bij aan het draagvlak en betrokkenheid.**
- **Ik zou geen cent steken in molens op te onsympathieke locaties. Hetzelfde gaat op voor zonnevelden.**
- **Participeren voelt als afkopen. Profiteren van zo'n molen weegt niet op tegen de overlast ervan, het compenseert voor mij niet.**
- **Participeren? Ik wil niet verdienen aan het leed van anderen.**
- **Bewoners denken aan andere dingen dan bestuurders, ze zien andere dingen. Zij moeten straks leven met een windmolen in de buurt. Maak als bestuurder dus gebruik van de praktijkblik van je inwoners.**
- **We hebben weinig vertrouwen in de gemeente.**
- **We hebben als inwoners meegewerkt aan het winkelcentrum in Velp en wat we hebben afgesproken over aantallen nieuwe woningen is door de gemeente niet uitgevoerd. Hier zijn veel meer woningen gebouwd dan we hadden afgesproken; er was een appartementengebouw met een paar lagen nu staan er flats van 14 en 7 hoog. De bewoners kijken de hele dag bij ons in de tuin en in onze woning.**
- **Het is goed dat de gemeente deze gesprekken voert. We moeten kijken naar de mogelijkheden, niet naar onmogelijkheden. Zonnepanelen subsidiëren is een goed begin. Kijk daar eerst naar, en dan pas naar windmolens.**

Inwoners moeten veel meer worden betrokken: geef ze maar een keus, dan gaan ze tenminste nadenken.

5

Waar is behoefte aan?

Dit hoofdstuk gaat over thema's die respondenten van belang vinden bij de energietransitie, waar ze behoefte aan hebben en wat ze verwachten van de gemeente.

- Integrale benadering
- Een programma met een stappenplan. Meer houvast
- Samen met andere inwoners en dorpsbelangenorganisaties
- Informatie die is toegesneden op de persoonlijke situatie
- Een gelijk speelveld gemeente-inwoners

Integrale benadering

Voor respondenten is het onduidelijk waarom de gemeente nu alleen inzet op zon en wind. Dat het gemeentelijke beleid ook uitgaat van andere vormen van energie-opwekking en -reductie is nauwelijks bekend. Daardoor wordt de indruk versterkt dat windmolens en zonnevelden voorrang krijgen, zeggen respondenten, en door de gemeente met enige druk worden uitgevoerd. Uit de gesprekken komt naar voren dat juist een integrale aanpak is gewenst. Respondenten zien daar mogelijkheden voor co-creatie, een onderwerp dat ook in de andere thema's in dit hoofdstuk terugkeert.

Integrale benadering is voor respondenten het meewegen van alle mogelijkheden om energie te produceren, minder energie te verbruiken, zoeken van alternatieven, invloed op natuurgebieden en waardevol buitengebied, slimme oplossingen, houtstook, vergroening, verdroging/vernatting, biodiversiteit en voedselproductie in eigen omgeving.

- **De gemeente heeft zichzelf een opdracht opgelegd voor wind en zon, en kennelijk wordt er dan niet meer gekeken naar alternatieven.**
- **De warmtetransitie waar nu over wordt gesproken, is een goede zaak, mits je komt tot een dialoog met de bevolking. Dit gaat alleen over zon en wind, maar dat is toch eenzijdig. Er wordt niet gekeken naar wat inwoners kunnen doen, er wordt niet gekeken naar de alternatieven.**
- **Dit gaat alleen over produceren, maar wat doet de gemeente aan reduceren. En waar is de ruimte voor slimme oplossingen? Tijdens de avondklok stonden alle – vrijwel lege - snelwegen volop in het licht, dat kan met slimme verlichting veel klimaatvriendelijker.**
- **Het is te eenzijdig, waarom niet het hele plaatje meegenomen van zon op dak, wat kunnen inwoners zelf doen, wat zijn alternatieven? Het zit er allemaal niet in.**
- **Ik weet niet goed wat de gemeente wil, dit gaat alleen over zon en wind.**

- **Je moet ook het gedrag veranderen, laat mensen ook lokaal kopen zodat ons voedsel niet van ver hoeft te komen. Biodiversiteit, rommel opruimen, dat hoort er ook bij.**
- **We hebben de schijf van 100% (zon, wind, zon op dak etc) hoe kunnen we deze onderdelen maximaliseren, samen met inwoners, zodat ze ook gemotiveerd worden. En dan kijken of wind nog nodig is en of we kunnen samenwerken met andere gemeenten.**
- **Hoe zijn deze plannen te rijmen met alles wat we horen over wespendief en beschermde natuurgebieden (natura2000)?**
- **Als ik op de plek van de wethouder zat, zou ik zeggen: kijk naar andere manieren om energie op te wekken.**
- **Vanwege de milieubelasting moet ook gekeken worden naar houtstook. We hebben zeven maanden per jaar de ramen dicht omdat we anders rook vangen van onze buren, die allemaal zo'n kachel bezitten en daar veel gebruik van maken (om gas te besparen). Dat hoort ook bij duurzaam.**
- **Het ontbreekt aan innovatie voor zonnepanelen, ons dak ligt op het noorden, maar we hebben op het dakterras en in de tuin wel ruimte voor zonnepalen waar je over heen zou kunnen lopen, maar die zijn er helaas nog niet.**
- **Zet het geld voor de windmolens in voor particulieren, om de daken vol te leggen met zonnepanelen en CV-installaties te vervangen door warmtepompen.**
- **Waarom kunnen we ons voedsel niet in eigen omgeving verbouwen, nu wordt het Amazone-gebied gekapt omdat Nederlandse koeien daar geproduceerd voedsel eten.**
- **Kijk ook naar lokale voedselproductie en biodiversiteit.**
- **Het grootste deel van deze energie-collectoren komt uit China. En het grootste deel daarvan wordt onder erbarmelijke omstandigheden gefabriceerd door Oeigoeren, een door Beijing onderdrukte Moslim-minderheidsgroep. Hoe wilt u als gemeente - die de vrijheid van haar burgers hoog in het vaandel heeft staan - controleren of u hiermee geen bijdrage levert aan het schrikbewind van de Chinese regering?**
- **Laten we meer vergroenen. Er zijn gemeenten die schuttingen verbieden en hagen verplichten.**
- **Dit gaat niet alleen over produceren maar ook over reduceren. Werk aan bewustwording: als we allemaal airco's aanschaffen zal het energieverbruik alleen maar stijgen.**
- **Er moet een totaalbeeld gegeven worden, waarbij alle aspecten worden belicht.**

Een programma met een stappenplan. Meer houvast en regie

Respondenten kijken vooral naar de gemeente als regisseur, de partij die plannen maakt, subsidies beschikbaar stelt en daar vervolgens de inwoners bij betrekt. Inwoners hebben daar ervaring mee omdat zonnepanelen op hun dak en isolerende maatregelen met een bijdrage van de gemeente zijn gerealiseerd. Respondenten zijn daar positief over omdat het een samenspel is.

In de discussie rond de zoekgebieden ervaren respondenten een andere overheid. Het is de gemeente die een plan ontwikkelt en – in hun perceptie – met enige druk wil uitvoeren. Daar is op zich begrip voor bij een deel van de respondenten omdat ze zien dat de inspanningen van inwoners rond hun woning een laag tempo kent en grootschalige energie-opwekking kan zorgen voor een hoger tempo. Tegelijkertijd zeggen ze dat het middel erger kan zijn dan de kwaal.

Om ons mee te nemen in deze ontwikkeling, zeggen respondenten, is een beter inzicht nodig. Ze noemen: meer informatie, meer regie, een integrale aanpak van de gemeente en een helder beeld van de stappen die de gemeente wil zetten. De meeste respondenten willen hier zelf mee aan de slag gaan, of samen met buren en dorpsgenoten, maar verwachten van de gemeente wel een initiërende en faciliterende rol.

- **Vanaf het begin was de informatie vanuit de gemeente beperkt. Ik mis het overzicht, dat voedt het wantrouwen.**
- **De gemeente moet de regie nemen. Dit is paniekvoetbal.**
- **Geef inwoners een keuze, die is er niet. Laat gemeente een aanbod doen: je kunt kiezen uit een windmolenpark, een zonnepark of een pakket maatregelen voor je eigen woning, met subsidie van windparken en windmolens die er niet komen, maar ook met een eigen bijdrage van de inwoners. Zet er een terugverdienmodel op. Dit is een model om de mensen mee te krijgen, dan is het ook gemakkelijker om ze van het gas af te laten gaan. Dit is een positief verhaal, de windmolens nu is negatief en roept weerstand op. Als je ze in het begin meepakt, en de trein gaat rijden dan stappen inwoners in de trein. Het motto: we willen graag dat u kiest voor uw eigen toekomst. Als u het zelf wilt uitvoeren, prima, anders doen wij het.**
- **Het verbaast mij dat er nergens wordt ingezet op het verbeteren van het energieverbruik van de burger. De tijden zijn veranderd, we leven niet meer in de jaren zeventig, maar er zou zeker aan de bewustwording hiervan gewerkt kunnen worden.**
- **Ik denk niet dat we aan grotere ingrepen ontkomen, maar ik hoop niet dat er hals over kop beslissingen worden genomen en dat we in dit natuurgebied het kind met het badwater weggooien.**
- **Leg uit welk pad je volgt, wat de stappen zijn en wat je wilt bereiken. Dat mis ik.**

Samen met andere inwoners en dorps-belangenorganisaties

De meeste respondenten hebben hun woning geïsoleerd of voorzien van zonnepanelen. Een deel dus niet, en daar spelen met name zaken over versnipperde informatie, ontbreken van informatie op de persoonlijke situatie (zie ook volgend onderwerp), onduidelijkheid over de kosten, ontbreken van technisch inzicht en opzien tegen een verbouwing.

In het gemeentelijke beleid wordt nu uitgegaan van individuele inwoners; uit de gesprekken komt naar voren dat inwoners het heel gewoon zouden vinden dat er in wijken of dorpen wordt gekeken naar gezamenlijke projecten. Inwoners die op zien tegen het plaatsen van panelen of woningisolatie kunnen leren van ervaringen, kennis en wellicht overtuigingskracht van buurtgenoten en wellicht meeliften.
Een dorpsbelangenorganisatie heeft aangegeven om het dorp te betrekken bij deze opgave. Andere dorpsbelangenorganisaties zouden op dezelfde lijn zitten.

- **Met onze straat zouden we over dit onderwerp ook moeten meepraten.**
- **Het lijkt of het een voldongen feit is. Meer overleggen met belangenverenigingen.**
- **Er is te weinig aandacht voor warmtetransitie terwijl dat ook veel impact heeft als Nederland van het gas af moet. Het is een hele uitdaging om met de straat, wijk of op particulier niveau alle negatieve energie om te zetten in iets positiefs op het gebied van verduurzaming.**
- **Ik ben voorzitter van de Belangenvereniging Spankeren, ik zou best met onze vereniging willen meewerken aan het verduurzamen van woningen en samen met inwoners naar oplossingen zoeken. Ook andere belangenverenigingen zeggen dat ze willen helpen.**
- **Ik voel me als inwoner wel gehoord, bijvoorbeeld over hoe we met afval omgaan. Als burger doe je er toe in Rheden. Het is niet wij tegen zij, als burger ben je in zekere zin ook de overheid, het is je eigen verantwoordelijkheid om betrokken te blijven en gemeenten zijn hard bezig om dat beter te faciliteren.**
- **Bewoners denken aan andere dingen dan bestuurders, ze zien andere dingen. Zij moeten straks leven met een windmolen in de buurt. Maak als bestuurder dus gebruik van de praktijkblik van je inwoners.**
- **Ik had gehoopt op een project op de Beemd, met zonnepalen op de daken, waar deze wijk dan ook stroom van kan betrekken.**
- **Maak de discussie breder dan alleen zon en wind, er zijn veel mooie voorbeeldprojecten waar buren en dorpsgenoten samen met veel plezier aan werken.**
- **Je moet eigenlijk iedereen betrekken, alle mogelijke regelingen aanspreken, zoveel mogelijk mensen mee laten doen. Dat gaat niet via een briefje, je moet met mensen in gesprek, en dat groots aanpakken.**
- **Ik ben van kleinsaf aan opgevoed met duurzaamheid en zorg voor het milieu. Ik vind dat er in het beleid veel te weinig draagvlak en bewustwording wordt gecreëerd.**
- **Er moet meer aandacht komen voor bewustwording en leefpatronen. Ik ben zelf erg voor consuminderen. Daar valt veel winst te behalen. Verder denk ik dat de natuur zijn eigen zaakjes wel regelt. Het is niet erg als de olie opraakt. Het lijkt mij dat er een prachtige tijd aanbreekt als er geen energiebronnen meer zijn voor de mens.**

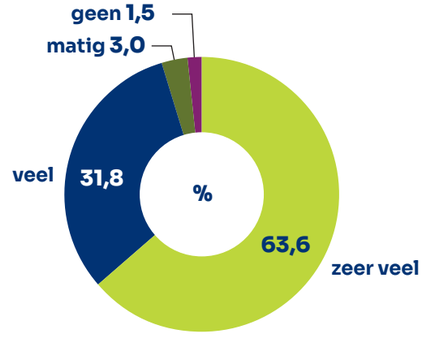
Informatie die is toegesneden op de persoonlijke situatie

Verduurzamen van een woning vraagt uitzoekwerk. De informatie is meestal niet op één adres te verkrijgen; dat maakt het lastig om het cumulatief effect van een investering op de energienota en de terugverdientijd in beeld te brengen. Veel mensen haken dan al af, bleek bij eerdere onderzoeken van Opiniepijlers in Zevenaar en Doesburg. Een centraal loket waarmee veel gemeenten werken, biedt vaak geen oplossing, vanwege de onbekendheid van zo'n loket en de bureaucratische aanpak.

Uit de eerdere onderzoeken in Doesburg en Zevenaar werd duidelijk dat inwoners – als het gaat om verduurzamen - het meest vertrouwen hebben in wijk- en dorpsbewoners met een technische achtergrond, of in lokale aannemers. In dit onderzoek zijn we ze ook tegen gekomen: de mensen die hun woning al hebben verduurzaamd en hun wijk- en dorpsgenoten daar best bij willen helpen.

Commerciële bedrijven zijn ook actief op deze markt, vooral met meer algemene informatie. Het is een weinig efficiënt communicatiemiddel. Van de enorme berg informatie die in de brievenbus of mailbox belandt, leidt 3 procent tot een mogelijk vervolg. Inwoners haken af omdat ze al maatregelen hebben genomen, (nog) niet bezig zijn met verduurzaming, de technische informatie niet snappen of de juiste informatie missen voor de eigen woning.

Duurzame energie
Hoeveel waarde hecht u in het algemeen aan duurzame energie?

- **De gemeente moet ook wijzen op het gedrag van mensen inzake terugdringen energie. Mensen moeten er bewuster mee omgaan. Kan zomaar een windmolen schelen wellicht.**
- **Kasteel Biljoen wil duurzaam zijn en heeft een kostbare pelletkachel aangeschaft om het kasteel te verwarmen. Gelders Landschap en Kastelen, de eigenaar van het kasteel, heeft dat destijds geadviseerd aan de familie die het kasteel huurt. Dat was zeven jaar geleden een goede oplossing maar nu niet meer.**
- **Mijn dochter wilde een verhoging van haar hypotheek voor een kleine verbouwing. Bij de bank moest ze aangeven of ze in een gebied woonde met windmolens of waar ze op komst zijn. Dat kon betekenen dat ze tien procent minder zou kunnen lenen. Volgens mij weet niemand dat.**
- **We krijgen wekelijks folders in de bus, dat loopt niet via de gemeente. Als je dat centraal uitvoert, en de regie neemt, dan verloopt dit efficiënter en minder versnipperd. Inwoners hebben meestal geen idee hoe het zit.**
- **Ik krijg ook berichten van commerciële bureaus, ik mis de samenhang met wat de gemeente doet. Waarom neemt de gemeente dat niet in eigen hand?**
- **Ik ben wel geïnformeerd over voorlichting transitie in mijn wijk (zuid-Velp). Dat vond ik heel fijn.**
- **Ik ben op een inloopbijeenkomst geweest. Ze doen hun best.**
- **Via de wijkcommissie word ik goed geïnformeerd. Die houdt ons keurig op de hoogte.**

| Een gelijk speelveld gemeente – inwoners

In veel gesprekken komt naar voren dat respondenten geen duidelijk beeld hebben van zoekgebieden, windmolens en zonneparken. Ook van de procedures en de bezwaar-mogelijkheden zijn ze niet goed op de hoogte. De wil om zich te informeren is er zeker; daarbij zijn bronnen van actiegroepen en sociale media, belangrijker dan de gemeente.
In het algemeen is er scepsis over de informatie van de gemeente, omdat veel respondenten denken dat de gemeente een belang heeft om deze windmolens en zonneparken te realiseren. Daarom gaan respondenten ook op zoek naar andere bronnen, en treffen daar naast de feiten meestal een bepaald sentiment aan.

Deze zaken beïnvloeden de discussie en versterken het top-down beeld. Al met al ontstaat zo een ongelijk speelveld, waar de gemeente – in tegenstelling tot de inwoners - goed geïnformeerd is en zich ook goed kan laten informeren.

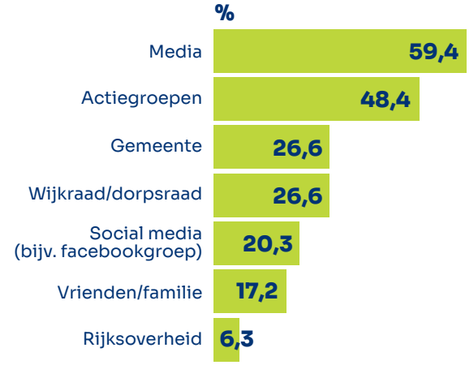
- **Inwoners moeten nu hun best doen om in gesprek te komen met de gemeente; kan dat niet gemakkelijker?**
- **Over het algemeen vind ik dat de gemeente goed overlegt. Dat geldt bijvoorbeeld voor werkzaamheden in bos of straat. Dan geef ik ze een 9.**
- **Er is een hoge drempel voor inspraak. De gemeente moet niet wachten op reacties van mensen, maar actief naar de mensen toegaan.**
- **Vertrouwen wek je door open en eerlijk te communiceren en door de bewoners niet het gevoel te geven dat de richting van de ontwikkeling al is bepaald. Het was eenrichtingsverkeer: er werd een idee gepresenteerd. Geen idee dat we daar invloed op hadden.**
- **Nu worden we wel serieus genomen, onder meer door dit onderzoek te houden. In het begin niet.**
- **Er moeten onafhankelijke experts komen zodat met meer deskundigheid een onafhankelijk totaalplaatje kan worden gepresenteerd met alle gevolgen.**
- **Er zou meer participatie moeten zijn, zodat de omgeving iets van de opbrengst krijgt. Ik denk wel dat als molens er eenmaal staan, het uiteindelijk went.**
- **Ik heb geen idee hoe het proces verloopt en wanneer besluiten vallen en hoe ik daar invloed op kan hebben.**
- **Er zou meer transparantie moeten zijn, hoe zit het bijvoorbeeld met de financiële kant van de windmolens. Als dat helder is, heb ik er een beter gevoel bij.**
- **Ze proberen het, maar de manier waarop laat te wensen over. Corona speelt een rol, denk ik.**
- **Deze actie zorgt er wel voor dat je gehoord wordt, maar tot nu toe had ik het idee dat het gemeentebestuur ver van bewoners af staat.**
- **Ik wil dat ze luisteren. Ze hoeven niet precies te doen wat ik zeg, maar moeten het wel in overweging nemen.**
- **De gemeente moet heel goed kijken naar het punt van overlast. Voldoen de huidige normen wel? Er moet echt maatwerk komen. In Denemarken gaan ze uit van een minimale afstand van de tiphoogte maal tien.**
- **Waarom wordt er geen gebruik gemaakt van Hogeschool Larenstein? Het zou een mooie gratis opdracht zijn.**
- **Er is behoefte aan een denktank, elke gemeente doet maar wat.**
- **Ik hoop dat er door deskundigen naar de technische omstandigheden wordt gekeken. Daar zou ik wat aan hebben. De technische onderbouwing van de plannen is nu erg beperkt.**

6

Deskundigheid

Een deel van de respondenten in dit onderzoek is zelf aan de slag gegaan met oplossingen of heeft projectmatig ervaringen opgedaan. Als we op deze ruim honderd respondenten al 20 procent spreken met deze ervaringen, dan moet het in de hele gemeente om honderden mensen gaan. Het zijn mensen met een grote betrokkenheid bij dit onderwerp en vaak is er interesse om deze kennis uit te dragen. Als respondenten aangeven dat ze graag worden geïnformeerd door mensen in eigen omgeving dan zou dit wellicht een mooie match kunnen worden.

Informatie
Door welke drie bronnen bent u/wordt u het best geïnformeerd?

In Brabant is een methode ontwikkeld om groente te verbouwen onder zonnepanelen. De eerste oogsten zijn binnen, zegt Folkert Tuininga uit Velp. “Dit is een goed initiatief om zonnepanelen en land- en tuinbouw in combinatie met elkaar toe te passen. Het zou het mooi zijn om dit ook in Rheden toe te passen. Het kweekseizoen wordt aanzienlijk verlengd en we krijgen meer lokaal geproduceerd voedsel. De lege boerderij naast Biljoen in Velp ligt er klaar voor.”

- **Ik vlieg met drones, alles binnen wat wettelijk is toegestaan. Op de beelden die ik maak zie ik heel veel daken die nog niet benut zijn voor zonne-energie, ook van grote bedrijfsgebouwen. Daar liggen heel veel kansen. Nu is misschien 5 procent van de daken benut. Mijn foto's wil ik best delen met de gemeente, zodat ze een beter beeld krijgen van de situatie.**

- **De gemeente begint achteraan. Kijk eerst naar de andere mogelijkheden en beoordeel dan of een windmolen nodig is. Ik heb voor mijn buurt een plan gemaakt voor een coöperatie om energie te besparen en wellicht van het gas te gaan. Het was een paar jaar geleden nog te vroeg, maar het klimaat is nu veel meer een onderwerp, de gemeente gaat er meer bezig, wellicht is de tijd nu wel rijp om dit plan uit te voeren.**

- **We hebben tien panelen op ons schuurtje, waar we het hele huis mee kunnen verlichten en verwarmen. We wekken voor bijna 100 procent onze eigen energie op; onze energierekening is 20 euro per jaar. De investering was vijf jaar geleden 5000 euro, nog zeven jaar en we hebben dat bedrag er uit.**

- **Een transportbedrijf in Spankeren heeft panelen op het dak voor eigen gebruik, maar zou best willen uitbreiden om ook woningen in de omgeving te kunnen voorzien van stroom. In Loenen is dat al gebeurd; daar liggen zoveel panelen op het dak dat een deel van het dorp stroom betrekt van het bedrijf. Het bedrijf heeft in Loenen zelf het initiatief genomen.**

- **Ik heb bij een wegenbouwer gewerkt, daar werd geëxperimenteerd met hergebruik van warmte uit asfaltwegen. Dat zou hier op A348 in Velp misschien ook kunnen.**

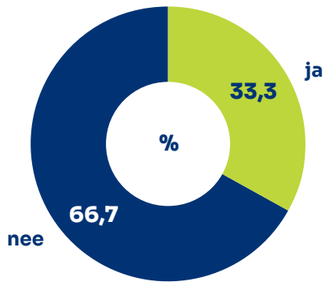
- **Ik werk bij een bedrijf dat batterijen produceert, en dat ook voor lokale opslag van elektriciteit oplossingen zoekt. Ik denk dat er een kans ligt bij lokale opslag van de stroom die je opwekt met zonnepanelen, dan kun je die stroom veel slimmer gebruiken en zijn er minder drastische aanpassingen aan het stroomnet mogelijk.**

7 Informatievoorziening

Veel respondenten, met name in Velp, hebben pas in een heel laat stadium gehoord dat in hun omgeving een zoekgebied voor windmolens en zonneparken was aangewezen. Deze groep kon niet worden bereikt via de gebruikelijke kanalen van de gemeente en ook niet via de media. Middels flyers van actiegroepen en de brief van de gemeente voor de diepte-interviews lukte dat uiteindelijk wel.
In Spankeren hebben alle inwoners in het begin een brief ontvangen van de gemeente; deze informatie is steeds aangevuld door de belangenverenigingen in Dieren-Noord-Oost, Spankeren en Laag-Soeren.

Het feit dat een deel van Velp pas laat op de hoogte was van de plannen voor een zoekgebied heeft de mening van respondenten beïnvloed. Er wordt een opzet vermoed om de plannen door te drukken.

Veel respondenten zeggen dat ze onvoldoende zijn geïnformeerd en dus eigenlijk niet goed een oordeel kunnen geven over de plannen voor de zoekgebieden. Daar staat tegenover dat een even grote groep wel alle informatie weet te vinden op de websites van de gemeente.

Meepraten
Gemeenten proberen er voor te zorgen dat burgers kunnen meepraten over onderwerpen waarover de gemeenteraad besluiten neemt. Heeft u het idee dat dit hier ook gebeurt?

- Ik ben niet geïnformeerd door de gemeente zelf, maar door een belangengroep.
- Ik weet pas een paar weken dat er een zonnepark kan komen bij Biljoen. In zo'n cultuur historisch gebied, waar veel subsidie is uitgegeven om het in te richten en te onderhouden. Straks komt daar een zonnepark met een hek er omheen tegen vernielingen, dat is toch geen gezicht.
- Je krijgt de informatie niet op een presenteerblaadje, maar het is wel te vinden.
- De informatie is zo uitgebreid dat je er geen speld tussen kunt krijgen.
- We weten het pas sinds we een flyer in de bus kregen van een actiegroep.
- De wijkraad informeert ons goed.
- Heb het idee dat de gemeente geheimzinnig doet; ik lees bijvoorbeeld niets over de natuur in dit gebied.
- We zitten er bovenop, we lezen elke regel, maar wie doet dat? Het is heel veel informatie.
- Er is wel informatie te vinden op de gemeentelijke site, maar daar moet je echt naar zoeken.
- Ik voel me als inwoner wel gehoord, bijvoorbeeld over hoe we met afval omgaan. Als burger doe je er toe in Rheden. Het is niet wij tegen zij, als burger ben je in zekere zin ook de overheid, het is je eigen verantwoordelijkheid om betrokken te blijven en gemeenten zijn hard bezig om dat beter te faciliteren.
- We weten niet goed wat het is, wat het doet en hoe het in zijn werk gaat.
- Veel vragen blijven onbeantwoord. De gemeente is wel goed bezig met het actief stimuleren van burgers om zonnepanelen te plaatsen.
- Er is te weinig gecommuniceerd over de negatieve effecten. We moeten overal zelf achteraan gaan.
- Bij toeval van de plannen gehoord. Ben toen zelf op zoek gegaan en informatie gevonden op website gemeente. Ik heb niet kunnen lezen waarom deze gebieden zijn aangewezen als zoekgebied.
- Ik zag wel in regionale kranten items voorbijkomen, maar in zijn algemeenheid worden burgers niet goed meegenomen bij dit soort onderwerpen. Dat gebeurt bij de RES pas als het bijna een voldongen feit is. Het zou schelen als burgers de rijdende trein bij haltes kunnen laten stoppen. Zodat ze kunnen meedenken over de volgende wissel.
- Ik ervaar het als prettig dat de gemeente met deze interviews open communiceert, er wordt geluisterd.
- We zijn deels wel geïnformeerd, maar de informatie is te vaag. Waar de windmolens precies komen is weinig te vinden. Voor inwoners is het belangrijk om een goede inschatting te kunnen maken, het is nu niet duidelijk of je wel of niet overlast zult ondervinden.

In gesprek met omwonenden van verkenningsgebieden voor windmolens en zonneparken.

gemeente Rheden

Veel gezinnen in de gemeente Rheden hebben al wat gedaan aan hun woning om energie te besparen. Het gemeentebestuur ondersteunt deze inwoners met regelingen en adviezen en werkt tegelijkertijd aan een kader voor grootschalige maatregelen, zoals velden vol zonnepanelen en windmolens. Rondom de zoekgebieden in Velp (de Beemd) en Spankeren (Broekdijk) heeft dat geleid tot onbegrip en vragen. Dat was de aanleiding om inwoners uit te nodigen voor een gesprek.

Honderd mensen hebben gebruik gemaakt van deze uitnodiging. In deze informatie-graphic wordt uitgelegd wat de resultaten zijn van deze gesprekken. Hoe inwoners er ook over denken, de pro-actieve houding van de gemeente wordt gewaardeerd en respondenten voelen zich serieus genomen.

Wat is er gezegd over de zoekgebieden voor windmolens en zonneparken?

- De belangrijkste bezwaren tegen windmolens op de aangegeven locaties zijn geluidsoverlast, zorgen over gezondheid en horizonvervuiling.
- De belangrijkste bezwaren tegen de aangeven locaties gaan over het opofferen van waardevolle gebieden aan klimaatdoelstellingen.
- Tegen parken met zonnepanelen is minder weerstand, maar ook hier speelt het argument dat waardevolle gebieden worden opgeofferd aan klimaatdoelstellingen.
- Rheden profileert zich als groene gemeente, bovendien is er slechts beperkte ruimte voor windmolens. Waarom wordt er niet samengewerkt met regio-gemeenten?
- De weerstand tegen windmolens heeft effect op de initiatieven van de gemeente om invulling te geven aan de energietransitie.
- Een klein deel van de respondenten heeft geen bezwaar tegen windmolens.

Wat is er nog meer gezegd:

- Inwoners willen meer aandacht voor de hele energietransitie, niet alleen voor zon en wind. Er is duidelijk behoefte aan een integrale aanpak. Met ruimte voor het onderzoeken van alternatieven.
- Inwoners willen graag betrokken worden en meedoen bij de discussie over energietransitie en klimaatadaptatie in de gemeente. De belangrijkste redenen zijn kostenbesparing en zorgen om het klimaat.
- Er is behoefte aan duidelijke informatie op het niveau van de eigen woning; welke maatregelen kunnen we nemen, wat kost het, wat levert het op? Deze informatie is nu versnipperd. Het kost inwoners moeite deze informatie te verzamelen. Het is een belangrijke reden om af te haken.
- De betrokkenheid bij energietransitie is groot. Inwoners hebben al veel gedaan in de woning om energie op te wekken of energieverbruik te reduceren.
- Er is brede steun voor klimaatmaatregelen; windmolens worden niet afgewezen, maar dan wel op locaties waar niemand er last van heeft.
- Inwoners vragen om een gelijk speelveld. Goede informatie is belangrijk voor meningsvorming.
- Dorpsbelangenverenigingen hebben aangegeven dat ze samen met inwoners en de gemeente willen werken aan verduurzaming.

Wat zegt de wethouder?

“De komende twee jaar wil ik graag samen met de inwoners in gesprek gaan over alle onderdelen van de energietransitie. Daarbij willen we alle functies meenemen: dus ook wat inwoners thuis kunnen doen en samen in de buurt, in de landbouw en de natuur.”.

Wat daar uitkomt weet ik uiteraard niet, want daarvoor zullen we echt in gesprek met de inwoners moeten gaan. Ik hoop dat uiteindelijk de raad mij de ruimte geeft om daarmee aan de slag te gaan. We moeten niets uitsluiten. Er kan dus ook uitkomen dat er geen windmolens of zonnevelden moeten komen. Alle uitkomsten zijn mogelijk.”

Wat gebeurt er met dit onderzoek?

De uitkomsten van dit onderzoek worden in een apart memo naar de gemeenteraad gestuurd. Zo kunnen de gemeenteraadsleden deze meewegen bij het besluit dat ze nemen over de inpassing van grootschalige opwek in Rheden. Wie de discussie in de raad wil volgen kan dat doen via de live verbinding op **www.rheden.nl/Organisatie_en_bestuur** op 26 mei en 8 juni.

Mijn Rheden
Onze energie!

OPINIE PIJLERS

in gesprek met bewoners